

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Impressie van EZK-evenement: Partners in energie-uitdagingen 2019

Op 31 januari 2019 namen 460 mensen deel aan het EZK-evenement: Partners in energie-uitdagingen in Barneveld. Het was voor de derde keer dat het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, de NVDE en RVO.nl deze interactieve bijeenkomst organiseerden. Het doel was het informeren van én in gesprek gaan met ondernemers en andere partners over de gezamenlijke energie-uitdagingen.

Dit document is geen volledige verslaglegging, maar geeft een impressie van zowel de plenaire bijdragen als de verdiepende deelsessies.

Plenaire

De middag werd geleid door dagvoorzitter Inge Diepman en startte met een woord van welkom door de locoburgemeester van Barneveld Aart de Kruijf. De gemeente Barneveld onderkent het belang van energiebesparing en is CO₂-ladder-gecertificeerd. Met 5.500 bedrijven en veel maakindustrie is de energieopgave er één van formaat. Samenwerking is dan ook essentieel.

Voorzitter van het Klimaatberaad Ed Nijpels vertelde in zijn keynote onder meer dat het Energieakkoord in 2013 de start was van een serieus energiebeleid. In de afgelopen vijf jaar zijn inmiddels 175 maatregelen doorgevoerd. Het voldoen aan de wet (energiebesparingsverplichting) bespaart niet alleen 400 miljoen euro aan kosten, maar geeft Nederland ook een enorme economische impuls dankzij de investeringen die gepaard gaan met verduurzaming.

Energie besparen is de eerste stap naar CO₂-reductie. De nieuwe Informatieplicht energiebesparing helpt dan ook om CO₂ te reduceren, doelstelling van het Klimaatakkoord in wording. Voor dit Klimaatakkoord in wording noemde Nijpels als de drie belangrijkste punten:

- halen de voorstellen de 49% reductie?
- lastenverdeling tussen burgers en bedrijven
- inkomenseffecten voor burgers (voorkomen van energiearmoede)

Het eerste punt, die van de 49%, is de hoofdzaak aan de Klimaattafels. De overige twee punten zijn een verantwoordelijkheid van de politiek.

Nijpels onderstreepte ook het belang van human capital: voldoende goed opgeleide mensen die het werk kunnen doen dat nodig is om de energietransitie te laten slagen. De meerkosten van verduurzaming: in 2030 bedragen die 3 á 4 miljard: niet meer dan een braampje in de 'begrotingsfruitmand'.

Wethouder duurzaamheid en energietransitie in Den Haag Liesbeth van Tongeren dankt drie VVD-ministers die veel voor energie en klimaat betekenden: Winsemius, Nijpels en Kamp. Als kamerlid vroeg zij zich af hoe het 'waterzijdig inregelen van de installaties' precies werkte en samen met de huidige staatssecretaris Stientje van Veldhoven vroeg zij geregeld naar de werking van de uit 1993 daterende wet Milieubeheer. Ook drong zij aan op het daadwerkelijk handhaven van deze wet. Ze is blij met de nu geïntroduceerde informatieplicht energiebesparing.

In haar rol van wethouder verantwoordelijk voor de Omgevingsdienst Haaglanden werkt ze samen met het Rijksvastgoedbedrijf aan Energierijk Den Haag. Wethouder Van Tongeren kiest bij haar handhavingstaak voor de 'wortel'. Een mooi voorbeeld is haar initiatief 'Meldpunt zinloos licht' om onnodig brandend licht in de stad te melden, zodat het kan worden uitgezet. De wethouder wil laten zien dat goed energiebeleid ervoor zorgt dat je minder betaalt.

Dan de uitreiking van de EZK Energy Award 2018. Dat werd Ter Laak Orchids met hun innovatieve Daglichtkas. Ook zag u hoe de twee andere genomineerde bedrijven – Sibelco en Orange Climate Autarkis - elk aanzienlijk energie bespaarden met mooie duurzame maatregelen. U vindt meer informatie en de drie filmpjes op de pagina [EZK Energy Award 2018](#).

Deelsessies

Hierna volgende korte impressies van de deelsessies.

1. Samenwerken in de regio | versterk uw aanpak

Door: Margreet van Gastel, ambassadeur Energie-uitdagingen 2020, ministerie EZK en Eline Kik, directeur Green Business Clubs

De sessie “Samenwerken in de regio, versterk uw aanpak” werd gehouden onder leiding van Margreet van Gastel die samenwerking stimuleren en enthousiasmeren als kerntaak heeft opgepakt. Zo ook tijdens deze sessie waar ze benadrukt dat wij ons in een netwerksamenleving bevinden waarbij partners noodzakelijk zijn. Denk aan de uitwerking van de regionale energie strategieën en de invulling van de klimaat- en energie-uitdagingen.

Timme Lucassen van RVO.nl licht de kansen toe van industriële symbiose-projecten. Industriële symbiose gaat over het uitwisselen van restcapaciteit tussen bedrijven die bij elkaar in de buurt liggen. Denk aan afvalstromen, leegstand, maar ook mensen en logistiek. Quick-win workshops zorgen voor het leggen van contacten én matches vraag en aanbod. Die matches worden vervolgens verder uitgewerkt.

Eline Kik van de Green Business Club geeft toelichting op de formule om lokaal samen te werken aan verduurzaming. De Green Business Clubs, 10 zijn er nu, worden opgezet door het lokale bedrijfsleven. Deze integrale benadering brengt zaken als mobiliteit, circulariteit en groen beheer samen en stimuleert deze ook. Als voorbeeld geeft horecaondernemer Marco Bunk een kijkje in de praktijk van de Green Business Club Rotterdam Alexandrium. De kunst is om de grote bedrijven te organiseren op lokaal niveau. Het hebben van een netwerk en een aanspreekpunt bij die bedrijven helpt hierbij. Samen met bedrijven en onderwijs is er nu bijvoorbeeld aandacht voor duurzame deelauto's, circulair en een povernest-systeem met lesprogramma.

TNO-er Kees Willemse geeft uitleg over BE+ en de greendeal als instrument om een netwerk op te zetten, gezamenlijke belangen te dienen en de knelpunten te identificeren en adresseren. BE+ gaat over het energiepositief maken van bedrijventerreinen. Hierbij gaat het om korte- en lange-termijn maatregelen met een collectieve benadering waarbij ondernemers worden ontzorgd.

De inspirerende sessie leidde tot nieuwe inzichten en verbindingen.

2. Met uw bedrijf op weg naar aardgasvrij | grijp nu uw kansen

Door: NVDE

Doel was de aanwezige bedrijven aan te zetten tot gasvrij denken. Onder meer werden daarvoor presentaties uit de gebouwde omgeving gebruikt.

Naast enkele concrete vragen zoals wat te doen als ik een maatregel die is opgenomen in mijn CO₂-reductieplan niet kan nemen, was er de tip voor gemeenten: kom uiterlijk 2021 met je energietransitie-visie. Dan weten burgers, maar ook bedrijven waar ze aan toe zijn. Er was ook de tip om - of je nu processen of gebouwinstallaties gaat veranderen - niet alleen op korte termijn te denken, maar de maatregel te nemen die al richting CO₂-emissieloos gaat. Immers twee keer achter elkaar investeren in een kortetermijnoplossing kost uiteindelijk meer dan meteen goed investeren. Het verbeteren van gebouwen of industriële processen is dé kans om iets te doen aan de energietransitie. Ook werd duidelijk dat er (nu al) een tekort is aan installateurs om al die geweldig nieuwe technieken te installeren, een hartenkreet die ook in het klimaatakkoord verwoord is.

Olof van der Gaag, directeur Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), schetst de nieuwste ontwikkelingen rond het Klimaatakkoord. Alle ogen zijn nu gericht op de doorrekening van het PBL, die op 13 maart gepresenteerd zal worden. Grosso modo komt er 1 miljard subsidie beschikbaar. Elektriciteit zal in 2030 voor driekwart afkomstig zijn van zon en win. Per 2021 zal de wettelijke norm voor de energieprestatie van gebouwen in de utiliteitssector worden vastgesteld, in kWh/ m²/ jaar in 2050. Na evaluatie in 2025 volgt bij onvoldoende resultaat een dwingende normering. Voor de industrie geldt dat bedrijven in 2021 individuele reductieplannen zullen maken, met een controle- en boetesysteem. Er komt naar schatting 550 miljoen (SDE++) beschikbaar om dit te vergemakkelijken. RVO gaat de plannen beoordelen ('RVO zal een gebouwtje erbij nodig hebben') en zal rekening houden met wat bedrijven nu al aan stappen in de goede richting zetten.

Relevante vragen - zoals wie betaalt er wat, wie wordt er verplicht tot wat - die ook in deze sessie gesteld werden, zullen pas in de 'derde helft' van de onderhandelingen over het Klimaatakkoord in detail beantwoord kunnen worden.

Wouter van den Wildenberg, Fakton, schetst hoe wijken van het gas af gaan. Gemeenten beginnen vaak bij wijken met bewonersinitiatieven of warmtenetten. Ze lopen al snel aan tegen vragen die je op stedelijk niveau moet beantwoorden. Een dialoog tussen stad en wijk is dan nodig. De vraag is wat het doel is: "gasloos worden" of maximale CO₂-reductie? Dat heeft effect op waar je je euro aan uitgeeft. Mogelijke oplossingen zijn: warmtenet hoge of lage temperatuur, warmtepomp of WKO. Ook op bedrijfsniveau moet er gekozen worden.

Dick van t Slot, DWA, benoemt vier niveaus van aanpassingen aan bedrijfsgebouwen. Wetend dat we over een aantal jaren naar aardgasvrij gaan, is het meestal verstandig om te kiezen voor een excellente aanpassing, in plaats van 'goed'. Isolatie of het vervangen van radiatoren wil je niet over vijftien jaar opnieuw doen, omdat er 10 cm isolatie extra nodig blijkt. Opties richting aardgasvrij zijn: volledige warmtepomp, (rest)warmtenet, biomassa. Denk bij renoveren nu al na over welke stappen in de toekomst nodig zijn om aardgasvrij te worden. Anders wordt het laatste stapje een hele dure.

3. Grote daken vangen veel zon | benut ook uw dak slim

Door: NVDE met medewerking van Holland Solar

Bij de goed bezochte sessies zijn vrijwel alleen vertegenwoordigers van bedrijven aanwezig, ongeveer de helft aanbieders en de helft vragers van zonne-energie-oplossingen.

Jaap Baarsma, voorzitter van branchevereniging Holland Solar, schetst het grote belang van zonne-energie in de toekomstige energievoorziening van Nederland. Ongeveer een derde van de opgave voor zonne-energie in 2050 kan op daken gerealiseerd worden. Er is 400 tot 600 km² geschikt dak beschikbaar, waarvan de helft op bedrijven en instellingen. De efficiency van zonnepanelen is de laatste tien jaar verdubbeld, de prijs is met 75 procent gedaald. De subsidie op zonnestroom (SDE+) blijft tot 2025 gehandhaafd. Voor zonnepanelen op daken is geen omgevingsvergunning nodig.

Sonja van der Eijk, ASN Bank, geeft uitleg over de SDE+ regeling. De subsidie biedt vijftien jaar 'verzekerde' inkomsten. Er zijn verschillende vormen van financiering van zonnepanelen op daken van bedrijven: balans financiering, dakverhuur, projectfinanciering en volledige ontzorging. De banken hebben een standaard opstal-akte opgesteld om te gebruiken bij het verhuren van uw dak. De 50% participatie waarover gesproken wordt in het Klimaatakkoord, geldt alleen voor zonneweides, niet voor zonnedaken.

Bram Peperzak, operationeel directeur van KiesZon, presenteert de te doorlopen stappen op weg naar een zonneproject: ontwikkeling, financiering, realisatie, exploitatie. Hij laat voorbeelden zien. KiesZon zorgt altijd voor financieel voordeel ten opzichte van de huidige energiekosten. Langjarige samenwerking maakt dat mogelijk, zoals bijvoorbeeld met een ingenieursbureau dat de dakconstructies beoordeeld. VVE's doet KiesZon liever niet meer, 'tenzij ze bij mij komen met alle handtekeningen en het bedrag.' Te vaak kostten VVE-projecten veel tijd en gingen uiteindelijk toch niet door. Voor het MKB biedt Peperzak nu een standaardsysteem aan voor een voordelige prijs, in plaats van het gedetailleerde maatwerk van voorheen. Dat geeft duidelijkheid.

4. De rol van uw accountant | financiering en energiemaatregelen

Door: Joost Kelderman van StolwijkKelderman

Wie aan de beroepspraktijk van de accountant denkt, denkt daarbij niet meteen aan energiebesparing en/of duurzame opwek. Joost Kelderman bewijst dat deze combinatie toch de moeite waard is om in praktijk te brengen.

Tijdens deze sessies luistert een gemengd gezelschap, bestaande uit ondernemers, adviseurs en installateurs geboeid naar de praktijkervaringen van Joost.

Kelderman werkt in zijn praktijk vooral voor ondernemers in het mkb. Als hij met hen om de tafel zit, brengt hij graag ook de mogelijkheden voor energiebesparing en verduurzaming naar voren. Als de ondernemer daarin geïnteresseerd is, dan neemt hij een energieadviseur mee, want 'ieder zijn vak'. Zo brengt hij de mogelijke verduurzamingsopties laagdrempelig in beeld voor mkb'ers, voor wie extern advies inkopen nu eenmaal vaak te kostbaar is. De erkende maatregelen voor energiebesparing én de informatieplicht komen dan vanzelf ook aan bod in de advisering.

Met een klein specialistisch team binnen het accountantskantoor heeft Kelderman de pilot Energie Prestatie Keur de Liemers uitgevoerd. Deze aanpak krijgt ook navolging en men monitort intussen ook de uitvoering van de pilot om te zien welke resultaten deze oplevert.

De informatieplicht roept ook weer nieuwe vragen op, zoals 'het pand is niet van mij, dus wat moet ik ermee?'. Volgens Kelderman blijft de *split incentive* een lastig ding. Bovendien zijn er nog slechts weinig ondernemers bekend met de Wet milieubeheer. Zijn advies is om de informatieplicht serieus te nemen én niet te lang te wachten. Even op vrijdagmiddag het formulier invullen, gaat niet werken.

Een handhaver in de zaal vraagt of het wijzen op de verplichting niet tot weerstand leidt bij ondernemers. Kelderman merkt op dat het mooie van dit initiatief is, dat naast 'de stok' ook 'de wortel' wordt aangereikt: de financieringsopties, subsidies en fiscale regelingen bieden de mkb'er perspectief.

5. Informatieplicht | Regel uw registratie efficiënt

Door: Cor Sagel, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

In deze workshop liet Cor Sagel, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de aanwezigen zien hoe het digitale systeem eLoket voor rapportage van de Informatieplicht eruit ziet. Er was grote belangstelling voor deze workshop met deelnemers werkzaam als adviseur of binnen de overheid (gemeentelijk, provinciaal en Rijk). Ook mensen van brancheorganisaties en uit het bedrijfsleven waren aanwezig.

Uiterlijk 1 juli 2019 moet aan het bevoegd gezag gerapporteerd worden welke energiebesparende maatregelen zijn genomen. Voor de rapportage van de Informatieplicht is vanaf eind februari 2019 het eLoket van RVO.nl beschikbaar. Hiervoor is eHerkenning niveau 1 nodig. Cor Sagel attendeerde de deelnemers op het belang om dit tijdig te regelen omdat het circa 5 werkdagen kost om deze toegang te regelen.

De aanwezigen hadden veel vragen, zowel over het rapporteren als over de Informatieplicht zelf. Op de vraag hoeveel tijd de registratie kost antwoordde Cor Sagel dat dit afhangt van de maatregellijst. Maar vooral wees hij op een goede voorbereiding voordat gestart wordt met het rapporteren in eLoket. Op de vraag of het mogelijk is om tussentijds op te slaan en later verder te gaan, antwoordde Cor Sagel bevestigend.

Meer over de Informatieplicht energiebesparing vindt u op www.rvo.nl/informatieplicht

6. Aan de slag met erkende maatregelen | Energieadviseurs delen succesvolle aanpakken

Door: Federatie van Energie Consultants (Fedec), Rene de Schutter, Michiel Steerneman, Ron Ongenae

Verslag Workshop 6: aan de slag met erkende maatregelen

De workshop werd georganiseerd door FEDEC, de brancheorganisatie van onafhankelijke energieadviseurs voor de gebouwde omgeving en de industrie. Twee keer 80 deelnemers hebben de sessie bijgewoond: vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, overheid, adviseurs en installateurs.

Tijdens de workshop werd gediscussieerd aan de hand van een aantal stellingen. Hieronder de belangrijkste issues die de revue zijn gepasseerd:

- de kennis bij bedrijven over energie en energiebesparing is onvoldoende en beperkt zich tot eenvoudige zaken als: licht uit, verwarming lager, led-lampen gebruiken en zonnepanelen aanschaffen.
- Veel bedrijven weten niet hoeveel energie ze gebruiken en wat de grootste (kosten)posten zijn. Het onderwerp heeft een lage prioriteit op de drukke agenda van de ondernemer.
- De kennis over wet- en regelgeving rond energiebesparing is beperkt. Het overgrote deel van de bedrijven is onbekend met de energiebesparingsverplichting en is nog niet op de hoogte van de aanstaande informatieplicht.
- De erkende maatregelen zijn een kans voor bedrijven, omdat ze een concrete lijst met in principe relevante besparingsopties bieden
- De meeste deelnemers verwachten dat bedrijven een beroep gaan doen op een adviseur om aan de informatieplicht te kunnen voldoen.

Ter afsluiting lanceerde FEDEC de slogan: informatieplicht, leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker. En die kon rekenen op vrijwel unanieme instemming van de deelnemers.

7. Uw installatiebedrijf en de informatieplicht

Door: Thomas Piessens, programmamanager Techniek Nederland

Techniek Nederland (voorheen Uneto VNI) laat zien dat het thema energiebesparing urgent werd toen de aardbevingsschade in Groningen groot nieuws werd. Energiebesparing is een must geworden, we gaan van het aardgas af.

De informatieplicht is een welkome methode om inzicht te krijgen in de besparingskansen van ieder bedrijf. Meten is weten: : in bijna alle gevallen is in uw bedrijf een onderhoud -en/of installatiebedrijf betrokken bij het onderhoud van de klimaatinstallatie, of procesinstallatie. En daar is meteen de waarschuwing om op tijd te beginnen. Want er zijn niet genoeg installateurs/ adviseurs om alle circa 125.000 bedrijven kort vóór 1 juli 2019 te helpen om hun energiebesparingen in kaart te brengen.

Energie besparen is niet het afvinken van een lijstje met losse besparingsopties. Het betekent plannen op termijn, wanneer is er een natuurlijk moment en wat kan ik nu al klaarzetten als er over een paar jaar geen gas geleverd wordt?

Voor bedrijven gaat de productie vóór alles en samen met de installateur kunnen de energie-investeringen en energie-risico's in kaart gebracht worden. De aanwezigen zijn het met elkaar eens dat metingen nodig zijn om te kunnen plannen, controleren en bijsturen. Een geautomatiseerd systeem is dan wel erg praktisch.

8. Denktank jonge talenten voor uw energie-uitdagingen

Door: SustainableMotion, young professionals en studenten

Bij bureau SustainableMotion geven studenten en young professionals aan bedrijven en overheden 'frisse inzichten om toekomstbestendig te worden in een snel veranderende wereld'.

Twee studenten deden verslag van een tweedaags Sustainable Policy Lab dat afgelopen jaar in opdracht van het ministerie van EZK plaatsvond om tot nieuwe denkrichtingen in het energiebeleid te komen. Ze gingen met de goed gevulde zaal in gesprek over twee van hun ideeën om mkb-bedrijven aan te zetten tot energiebesparing:

- een online platform voor informatie, visualisatie, training, actieplannen en RVO advies, ter ondersteuning van de Informatieplicht
- een drietrapsaanpak met tools om medewerkers van bedrijven bewust te maken, te motiveren en te faciliteren om tot energiebesparing en betere bedrijfsprocessen te komen

Beide presentaties lokten veel reactie uit; niet alleen gericht op de inhoud van de presentaties overigens. Er was instemming met de stelling dat het mkb-ondernemers vaak aan tijd, kennis (van de opbrengsten) en gevoel van urgentie ontbreekt om energiebesparende maatregelen te nemen. Niet iedereen leek ervan overtuigd dat een online platform van de overheid de oplossing zou brengen ('wie kent er een loket waar ondernemers graag komen?'). Van meerdere kanten kwam de suggestie aan de overheid om vooral meer werk te maken van de bekendheid met de Wet milieubeheer en de informatieplicht ('je moet die wet belangrijk en urgent maken' en 'zorg dat je bij Lubach komt') en de wet daadwerkelijk te gaan handhaven ("uw onderneming is niet compliant met de wet").

De zaal onderkende het belang van betrokken medewerkers binnen bedrijven (de early adopters) en voegde daar prioriteit bij de directie en betrokkenheid van partners zoals de huisinstallateur aan toe. Ook werd veel waarde gehecht aan een koppeling van energiebesparing aan het interne bedrijfsproces (lean werken), aan persoonlijke gesprekken om te overtuigen en aan financiële incentives voor directie en medewerkers ("lagere energiebelasting? Maar energiebesparing levert toch geld op, waarmee je je medewerkers kunt belonen?").

Daarmee sloot de sessie goed aan bij de bevindingen van SustainableMotion dat het bij zaken als energiebesparing toch vooral ook om sociale innovatie gaat, en niet alleen om het vaststellen van wettelijke kaders.

